

UNIVERSITY GOCE DELCEV – STIP
FACULTY OF LAW

STUDENT'S
SOCIAL
SCIENCE
JOURNAL

YEAR 2018, ISSUE NUMBER 5

**GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF LAW**

ISSN 2545-4021

**STUDENT'S
SOCIAL
SCIENCE
JOURNAL**

ISSUE 5

VOLUME IV

YEAR 2018

STUDENT'S SOCIAL SCIENCE JOURNAL
FACULTY OF LAW
UNIVERSITY GOCE DELCEV – STIP

Year 2018, Issue Number 5
ISSN 2545-4021

Publisher:

prof. Jovan Ananiev, Ph.D

Editorial Board

prof. Blažo Boev, Ph.D
prof. Liljana Gudeva – Koleva, Ph.D
Risto Kostruranov, LL.M
prof. Jovan Ananiev, Ph.D
Ass. Prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph.D

International Editorial Board

Ivan Ilic

Faculty of Law, University in Nis, Serbia

Agim Nuhii

Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia

Dunja Duić

Faculty of Law in Osijek, Croatia

Olga Koshevaliska

Assistant professor at the Faculty of Law
Goce Delchev University in Shtip, Macedonia

Elena Maksimova

Teaching assistant at the Faculty of Law,
Goce Delchev University in Shtip, Macedonia

Ana Nikodinovska Krstevska

Assistant professor at Faculty of Law,
Goce Delchev University in Shtip, Macedonia

Olga Sidenko

Senior lecturer in political science at Voronezh state University,

Lecturer at Voronezh State University, Russia

Dimitar Apasiev

Assistant professor at the Faculty of Law,
University Goce Delcev – Shtip, Macedonia

Andon Majhoshev

Assistant professor at the Faculty of Law,
University Goce Delcev – Shtip, Macedonia

Darya Scheglola,

Senior lecturer in political science at Voronezh state University,

Lecturer at Voronezh State University, Russia

Boryana Aleksandrova

Sofia University "St. Kliment Ohridski", Bulgaria;
Faculty of Law, Department for International Law and International Relations, Bulgaria

Giorgia Bevilacqua

National Research Council, Institute for Research on Innovation and Services for
Development⁴, Italy

Nives Mazur Kumrić

Faculty of Law, University of Liège, Belgium

Editorial Staff

Ass. Prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph. D

Ass. Elena Maksimova, LL.M.

Elena Trajkovska, Student

Kire Ivanov, Student

Editor in chief

Ass. Prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph. D

Language editor

Vesna Ristova

(Macedonian language)

Technical editor

Slave Dimitrov

Address of the Editorial office

University Goce Delcev – Stip

Faculty of Law

ul. "Krste Misirkov" 10-A, P.O. BOX 201

P.O. Box 201, 2000 Stip

Republic of Macedonia

СОДРЖИНА

БОЖИНОВА Анита

Примената на современите политички теории во делови од
статутите на некои од политичките партии во Р. Македонија5

ЃУРОВА Даниела

Современ синдикализам: проблеми и тенденции13

ДОНЕВА Наташа

Еволуцијата на казненото право низ призмата на историските рамки25

ДОНЕВА Наташа, КОЦЕВА Анастасија

Продор на современиот концепт за сурогатство низ
државната легислатива39

КИТАНОВСКА Росана

Справување со криминалот од омраза во македонското општество49

КИЦЕВ Марјан

Социолошки поим за јавниот ред и мир63

МИЛЕВ Благој

Влијанието на изборниот колегиум врз претседателските избори во САД71

МИЦЕВСКА Каролина

Социјалните медиуми - важен фактор за комуникацијата
и јавното мислење83

НЕДКОВ Даниел

Физичка и душевна болка како видови на нематеријална штета91

ПЕТРОВСКИ Филип

Авторски права и нивната заштита99

СТАМЕНКОВСКА Марина

Органите и интерната комуникацијата во единиците на
локалната самоуправа109

ТАСЕВ Лазар

Правата на обвинетиот119

ТРАЈКОВСКА Елена, ИВАНОВ Кире, СПИРОВА Христина

Студентските права наспроти студентската реалност129

ФИЗИЧКА И ДУШЕВНА БОЛКА КАКО ВИДОВИ НА НЕМАТЕРИЈАЛНА ШТЕТА

Апстракт: Овој труд ги обработува и анализира сегментите на надомест на нематеријална штета и нејзините видови. Посебен акцент се дава на душевната болка поради намалување на животната активност како и надоместот на истата. Оваа материја допира и до регулирање на судската заштита преку Законот за парничната постапка која постапка се темели врз основот на „надомест на штета“ која штета црпи основи од Законот за облигационите односи. Темата ги опфаќа најчестите облици на предизвикување на штета во секојдневниот живот која штета е предизвикана од сообраќајни незгоди, незгоди во рударството, градежништвото, индустријата и други слични незгоди. Најчесто станува збор за два учесника и тоа оној што ја предизвикал штетата (штетник) и оштетеното лице (оштетен), но не е исклучено да има и повеќе учесници и повеќе фактори. Темата го анализира аспектот на вината. Доколку штетникот ја признава вината, во тој случај штетникот може доброволно надвор од судскиот систем, да му ја надомести штетата на оштетениот (вонсудска спогодба) кога двете страни се согласни за тоа. Судската заштита доаѓа до израз доколку штетникот не е согласен дека вината е на негова страна и одбива да го обештети оштетеното лице, во тој случај на оштетениот му преостанува единствено по судски пат да бара заштита на своите права загарантирани пред сè со Законот за облигационите односи (ЗОО). Темата допира и до вонсудската наплата како првичен основ за наплата (вонсудска). Најпрво оштетениот може своите оштетни побарувања да побара да му ги надомести осигурителното друштво каде што е осигурано возилото или работникот (ако штетата е предизвикана во правно лице), а доколку оштетениот не е задоволен со понуденото, може да поднесе тужба за надомест на штета против осигурителното друштво (доколку ова ги негира правата на оштетениот, а се исполнети законските услови) или тужба против штетникот (доколку настанатата штета не е опфатена во осигурителната полиса). Со овој сегмент се заокружува системот на судската заштита за надомест на нематеријална штета.

Клучни зборови: *штетник, оштетен, осигурителни компании, вина, нематеријална штета, душевна болка.*

PHYSICAL AND MENTAL PAIN AS TYPES OF NON-PECUNIARY DAMAGE

Abstract: This paper deals with and analyzes segments of compensation for non-pecuniary damage and its types. Special emphasis is given to the mental pain due to reduced environmental activity and remuneration thereof. This matter also touches upon the regulation of court protection through the Law on Litigation Procedure, which is based on the basis of "compensation of damages", which damage draws the grounds from the Law on Obligations. The topic covers the most common forms of causing damage in everyday life, which is caused by road accidents, accidents in mining, construction, industry and other similar accidents. Most

often it is about two participants: the one who caused the damage (pest) and the injured person (impaired) but it is not excluded that there are several participants and several factors. The topic analyzes the aspect of fault. If the perpetrator acknowledges the fault, in that case the harmful person may voluntarily outside the judicial system compensate the damage to the injured party (out of court settlement) when the two parties agree on it. Judicial protection comes to the fore if the perpetrator does not agree that the fault is on his side and refuses to indemnify the damaged person, in that case the injured party is left only on a judicial basis to seek protection of his rights guaranteed by the Law on Obligations. The topic touches the out-of-court collection as an initial basis for recovery (extrajudicial). Firstly, the injured party may request compensation for his damages insurance company where the vehicle or worker is insured (if the damage is caused to a legal entity) and if the damaged party is not satisfied with the offer, he can file a claim for compensation against the insurance company (if this denies the rights of the injured party and the legal conditions) or a lawsuit against the perpetrator (if the damage incurred is not covered by the insurance policy). This segment rounds up the court protection system for compensation of non-pecuniary damage.

Key words: *pest, damaged, insurers, wines, non-pecuniary damage, mental pain*

ВОВЕД

Облигационите односи со причинување на штета, историски гледано не постоеле во форма и содржина какви што ги познава современото граѓанско право или поодредено кажано неговиот посебен дел: облигационото право. Во прапочетоците на цивилизацијата овие односи тесно биле поврзани со кривично-правните односи. За сторениот деликт, во тие рамки и за сторената штета, санкцијата била иста. Во хебрејското законодавство (Мојсиевите закони) талионот (казната) се сведува на принципот: **око за око, заб за заб.**¹ Сообраќајните незгоди, повредите во руданиците, индустријата, авиокомпаниите во современиот свет станаа секојдневие, што значи од тоа произлегува и потреба за брзо и ефикасно правно регулирање на последиците и односите што произлегуваат од незгодата. Штетата како последица на штетното дејствие го погодува имотот или личноста на оштетениот, па оттука произлегува овластувањето за оштетениот да бара да му биде надоместена штетата и обврска штетникот да ја надомести таа штета. Со оглед на тоа врз што се одразува неповолниот резултат на штетното дејствие на штетникот: дали врз имотните права и правно заштитените имотни интереси или врз личните права на оштетениот, се предвидени материјална и нематеријална штета. Материјална штета претставува онаа штета што се појавува како неповолен резултат врз имотните права и правно заштитените имотни интереси (на пример: кршење на фарови на автомобилот, кршење на предна шофершајбна, смачкана предница и сл.). Нематеријалната штета претставува неповолниот резултат на штетното дејствие што се одразува на личните добродетели на оштетениот (на пример: физички болки, душевни болки, намалување на животната активност, нагреност, смрт на блиско лице и сл.). На ова следува логички прашањето: Кој ќе е одговорен за настанатата штета, односно кој ќе ги сноси последиците во случај на предизвикана штета. Во Законот за облигационите односи (Сл. весник на Р. Македонија бр. бр.18/01, 04/02, 05/03, 84/08, 81/09 и 161/09), во понатамошниот текст ЗОО, постојат општи одредби кои посочуваат врз кого паѓа одговорноста во ваков вид на облигационен однос настанат со причинување на штета. Така во Законот за облигациони односи член 164 став 1 е

¹ За историскиот развој на облигационите односи со причинување на штета може да се види повеќе кај: Галев, Г. и Дабовиќ, Ј, „Облигационо право“, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, 2012, стр. 611-612.

наведено дека доколку несреќата е предизвикана со моторно возило во движење што е причинета со исклучива вина на еден имател на моторно возило се применуваат правилата за одговорност врз основа на вина, каде според ЗОО член 145, вина постои кога штетникот причинил штета намерно или со невнимание.

Во случај пак да постои заедна вина, секој од имателите ќе одговара за вкупната штета што тие ја претрпеле сразмерно со степенот на својата вина.

Ако пак нема вина кај ниту еден, имателите ќе одговараат еднакво, а за штетата што ќе ја нанесат на трети лица ќе одговараат солидарно без оглед на својата вина. Според овие одредби ЗОО определува кој ќе е одговорен во случај на сообраќајна незгода, но како што знаеме лицето кое е фактички штетник не мора секогаш да се поклопува со лицето кое е правниот штетник, односно доколку имателот на моторното возило го има осигурано возилото од штета во сообраќајна незгода оној којшто има обврска да ја надомести штетата е осигурителното друштво.

Истото ова важи и кај правните субјекти кај кои се вработени осигурените (оштетени) лица, кои при случај на вршење на секојдневните работни задачи, се повредиле на работното место, а притоа биле осигурани во случај на повреда на работно место. Импателите на моторни возила склучуваат договор за осигурување од автомобилска одговорност, односно од одговорност за штети што со употреба на моторното возило ќе им ја причини на трети лица поради смрт, телесна повреда, нарушување на здравјето, уништување или оштетување на предмети освен од одговорност за штети за предметите што ги примил на превоз. Слични договори за осигурување склучуваат и правните лица со осигурителните друштва за случај на осигурен случај. **Тужба може да се поднесе дури откако оштетеното лице нема да биде задоволно од утврдениот надомест во вонсудска постапка.** Доколку се случи штетата да ја има предизвикано неосигурано возило оштетеното лице барањето за надомест на штета треба да го поднесе до своето друштво за осигурување (значи во друштво за осигурување каде оштетениот има склучено договор-полиса за осигурување од автомобилска одговорност), а ако пак штетата ја има предизвикано непознато возило, оштетеното лице барањето треба да го поднесе во едно од друштвата за осигурување кои имаат лиценца за осигурување од автомобилска одговорност.

1. Поим на нематеријална штета

Човекот не е објект на облигационо-правните односи, но тоа не значи дека некои негови атрибути како што се слободата, правата, физичкиот интегритет, здравјето, мирот, честа и угледот, не можат да имаат таков статус.

Законот за облигациони односи кој Собранието на Република Македонија го донесе на 20.2.2001 година, објавен во „Службен весник на РМ“ бр. 18 од 5.3.2001 година, а влезе во сила на 13.3.2001 година, поимот на штета го дефинира со одредбата од членот 142 од Законот, според која: „штетата е намалување на нечиј имот (обична штета) и спречувањето на негово зголемување (испуштена корист), како и нанесувањето на друга физичка или душевна болка или страв (нематеријална штета)“.

Оваа законска одредба е непроменета и е преземена од Законот за облигационите односи од 1978 година, кој согласно членот 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија од 1991 година, се применуваше како републички закон сè до влегувањето во сила на Законот за облигациони односи донесен на 20.2.2001 година.

Нематеријална штета е штетата што оштетениот ја трпи поради нанесување на физичка или душевна болка или страв. Во споредба со материјалната штета, нематеријалната штета е поврзана со личниот, физички и психички интегритет на оштетениот. Со нанесувањето на физичка или душевна болка или страв, се нарушува

психичката рамнотежа на личноста на оштетениот, поради што досудениот справедлив надомест во пари не претставува еквивалент за повреденото добро, туку психолошка сатисфакција повторно да се воспостави душевниот мир, односно психичката рамнотежа, како цел за која служи тој надомест.

Досудениот справедлив паричен износ без оглед на тоа што се означува како надомест на штета, во суштина не е надомест на штета, затоа што погоренаведените човекови атрибути немаат своја вредност. Овој надомест не се утврдува според критериумите на вредноста како што е кај материјалната штета, туку според посебни услови и критериуми предвидени во законот, со што покрај казнено-правната, се обезбедува и граѓанско-облигационо правна заштита.²

Според измените на Законот за облигациони односи член 9 – а (Заштита на личните права) предвидено е:

- 1) Секое физичко и правно лице, покрај заштитата на имотните права, има и право на заштита на своите лични права согласно со закон.
- 2) Како лични права, во смисла на овој закон, се подразбираат правата на живот, телесно и душевно здравје, чест, углед, достоинство, лично име, приватност на личниот и семејниот живот, слобода, интелектуално творештво и други лични права.
- 3) Правните лица ги имаат сите наведени лични права, освен оние врзани за биолошката суштина на физичкото лице, а особено правата на добар глас и углед, назив односно фирма, деловна тајна, слобода на претприемништво и други лични права на овие лица.

2. Физичката болка како вид на нематеријална штета

Физичката болка претставува физичко страдање, кое е поврзано со телесна причина (како болка или повреда) и кое е проследено со ментална или емоционална вознемиреност. Таа во нејзината наједноставна форма, претставува предупредувачки механизам што помага организмот да се заштити од тоа што ја поттикнува болката и да се повлече од штетниот импулс.

Во нејзината посложена форма, како во случај на хронична состојба може да биде проследена и со депресија или со вознемиреност. Приемниците на физичката болка кои се наоѓаат во кожата и во другите ткива, претставуваат нервни влакна што реагираат на механички, топлотен и хемиски стимул. Импулсите на болката се пренесуваат до рбетната мождина, а оттаму до мозочната кора и таламусот.

Нематеријалната штета предизвикана од физичка болка е директна штета поврзана непосредно со личноста на оштетениот, нему му е нанесена, поради што тој ги трпи последиците од истата. Според временското појавување, овој вид на нематеријална штета може да се квалификува како сегашна и идна. Сегашна штета постои до и во времето на пресудувањето.

Идна штета е штетата што поради физичките болки ќе ја трпи оштетениот во иднина, како продолжение на штетата што ја трпи во моментот на пресудувањето. И во двата случаи за да се досуди справедлив надомест, штетата треба да биде извесна-судот со сигурност да утврди дека постои и ќе постои во иднина. Како и кај останатите видови на нематеријална штета, надоместот се досудува во справедлив паричен износ доколку се исполнети законските услови, независно од надоместот на материјалната штета, како и во нејзино отсуство.

При досудувањето на справедливиот паричен надомест на нематеријална штета, судот со пресудата ќе ги утврди поодделните износи на надоместок за секој основ по кој

²Агенција – Академик – Скопје, Нематеријална штета, Семинарски материјал Скопје, 2006 стр. 51-52.

на оштетениот му припаѓа право на надомест, а не за повеќе основи да утврдува еден износ.

Физичката болка претставува посебен законски основ за досудување справедлив паричен надомест кој се утврдува и досудува независно од надоместот за останатите видови на нематеријална штета, како и во нивно отсуство.

Во споровите на осигурителните компании за регрес на исплатениот надомест за претрпена физичка болка, судот не е ослободен од обврската во текот на постапката да утврдува дали постои основ за ваков надомест и за висината на истиот.

3. Душевната болка како вид на нематеријална штета

Во зависност од нивото и квалитетот на општествените односи во различни периоди на општествениот развој, бил различен и третманот во надоместувањето на нематеријалната штета. Овој вид на штета, изразена во претрпена физичка болка или душевна болка и страв, секогаш не обезбедува право на оштетениот за материјално надоместување, за разлика од материјалната штета каде е возможна натурална реституција со воспоставување на поранешната состојба или со соодветен паричен надомест. Се користеле различни форми на надомест за овој вид на штета како „болнина“ и слично со примена на правните правила на имотното право. Со Законот за облигационите односи од 1978 година, кој се применуваше и по осамостојувањето на нашата држава како републички пропис согласно член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија, нематеријалната штета прерасна во облигационо – правен институт дефиниран во законска рамка во одредбите на член 200 – 202 од тој закон.

Новиот Закон за облигациони односи донесен во месец март 2001 година, содржи идентично решение по однос на трите видови на нематеријална штета изразена во физичка болка, душевна болка и страв определувајќи го и правото на паричен надомест за истите.

Душевната болка, како вид на нематеријална штета, претставува психички продукт на човековата личност, предизвикана со атак на физичкиот интегритет или на моралните и личните права или со атак на физичкиот интегритет на блиско лице.

Душевната болка, како основ за остварување на правото за паричен надомест, е предвидена во Законот за облигационите односи, поради:

- намалување на животната активност;
- нагрденост;
- повреда на угледот, честа, слободата или правата на личноста;
- смрт на блиско лице или особено тежок инвалидитет;
- лице кое со измама, принуда или со злоупотреба на некој однос на потчинетост или зависност е наведено на казнива обљуба или казниво блудно дејствие;
- лице спрема кое е извршено некое друго кривично дело против достоинството на личноста и моралот.

Душевната болка, како нематеријална штета, може да биде предизвикана со дејствие врз физичкиот и моралниот интегритет на личноста на оштетениот т.к. директна штета или да биде предизвикана поради нанесена штета на нему блиску лице – индиректна штета (чл. 190 од ЗОО).

Овој вид на нематеријална штета може да обезбеди паричен надомест и за идна нематеријална штета, ако според редовниот тек на работите и збиднувањата е извесно дека таа ќе трае и во иднина (чл. 192 од ЗОО). Надоместот за претрпена нематеријална штета, е лично право на оштетениот, но побарувањето на паричниот надомест може да премине и врз наследникот кога е признаено со правосилна одлука или со писмена

спогодба. Под истите услови, исто така може да биде предмет на отстапување, пребивање и принудно извршување (чл 193 од ЗОО).³

4. Душевната болка поради намалување на животната активност

Животната активност, како суштествен елемент на човековото постоење и функционирање во секојдневниот живот, е движечка сила на секоја личност, во зависност од нејзиниот карактер и потребите. Од ова многу експлицитно се наметнува заклучокот дека животот на човекот е особено отежнат доколку тој не е во можност да ги обавува општите животни функции неопходни во секојдневниот живот (не може да се движи) или доколку е спречен во обавување на конкретни активности и животни радости (спортување и слично).

Намалувањето на животната активност, како последица од нанесена повреда, може да биде изразена во неможност за нормално функционирањена организмот или во намалена можност на виталниот капацитет. Во зависност од степенот на намалувањето на животната функционалност на организмот, таквата личност се соочува со вложување на дополнителен напор во совладување на настанатите проблеми, при што покрај таквиот напор не може или ограничено може да ги обавува нормалните животни активности. Таквата состојба предизвикана од нанесената штета продуцира душевна болка кај оштетениот кој во својата свест треба да се справи со настанатата состојба и промените кои се евидентни и од значење во неговиот понатамошен живот.

Ваквата нематеријална штета изразена во душевна болка и страдање на оштетениот поради намалување на животната активност, обезбедува право на справедлив паричен надомест на оштетениот. Овој надомест во никој случај не може да биде супститут на претрпената штета, ниту може животната активност да биде надоместена со некаков паричен износ.

Душевно страдање на оштетениот е субјективно – психолошко доживување кое не може да се подведе под единица на мерливост, но во зависност од околностите на случајот добива материјално – правно значење со определување справедлив паричен надомест во зависност од степенот на интензитетот и времетраењето на душевната болка кој единствено може да му помогне на оштетениот во прибавување на некои материјални добра кои би го ублажиле неговото емоционално доживување.

Во граѓанско – правна смисла надоместот на овој вид на нематеријална штета е објективизиран во зависност од околностите на случајот, а особено јачината на болката кај оштетениот и нејзиното траење. Ваквите услови кои произлегуваат од законската одредба на член 189 од ЗОО претставуваат законска рамка за правилното сфаќање на природата на овој вид нематеријална штета, но и за целта за која служи овој вид надомест.

Интензитетот, односно јачината на душевната болка и нејзиното времетраење кај оштетениот, секако се во зависност од степенот на намалената животна активност која може да биде изразена од полесно ограничување на животните активности до драстично, силно, намалување на животната функционалност.

Од судската практика:

„Оштетениот има право на надомест на нематеријална штета и поради време на намалување на општата животна способност кое траело повеќе месеци.“⁴

³Агенција – Академик – Скопје, Нематеријална штета, Семинарски материјал Скопје, 2006 стр. 40-42.

⁴ Одлука на Врховен суд на РМ 51/79.

Покрај интензитетот и траењето на душевната болка, кои се од влијание за досудување на справедливиот паричен надомест како законски услови, предвидени се и околностите на конкретен случај.

Околностите во секој случај можат да бидат најразлични поради што со нивната специфичност го обележуваат случајот и се од влијание при досудување на висината на паричниот надомест.

Возраста на оштетениот, секако, претставува околност од влијание на траењето на душевната болка. Доколку се работи за помлада личност, манифестацијата на душевната болка се претпоставува дека ќе биде подолготрајна и секако со појак интензитет при намалената животна активност од траен карактер.

Професијата на оштетениот исто така може да биде од влијание за јачината на душевната болка во зависност од степенот на намалената животна активност поради повреда на делови од организмот што се пречка за продолжување на некоја атрактивна професија (фудбалер, балерина и слично), поради која оштетениот е лишен од задоволството да го оствари својот сон. Ова, не треба да се сфати како изгубена можност за заработка во понатамошниот развој и напредување, бидејќи би се завлегло во сферата на материјалната штета поради изгубена работна способност.

Понатаму, неможноста за обавување на природните обврски во однос на одгледување на своите деца или одземената можност за мајчинство или губење на потенцијата, можат да бидат околности на конкретен настан што го карактеризираат и се од влијание на интензитетот и траењето на душевната болка кај оштетениот.

Од судската практика:

„Прекинувањето на школувањето, покрај основот за надомест на материјална штета, може да се земе предвид и како основ за надоместување на штета поради душевни болки во рамките на надоместување на штета поради намалена животна активност, но не претставува посебен самостоен случај на нематеријална штета.“⁵

ЗАКЛУЧОК

Од овој приказ на правното регулирање на надоместот на штета, може да се заклучи дека како фактички штетник, односно оној кој ја причинува штетата се јавува лицето кое ја генерирал опасната ситуација или е имател на опасен предмет, моторното возило и слично, но правниот штетник односно оној кој ќе ја надомести штетата (материјална и нематеријална) ќе биде осигурителното друштво (доколку оштетениот е осигуран во случај на повреда).

Во специфични ситуации осигурителните друштва не прифаќаат да го обештетат оштетеното лице или пак бараат регресно да си ја наплатат штетата од штетникот (кога штетникот управувал возило под дејство на алкохол, не регистрирано возило, управувал возило без положен испит за соодветна категорија и сл.) или управувал или ракувал со опасна машина, опасно орудие при работа и слично. Во секој случај темата ги засега интересите на сите оштетени лица. Истата е базирана на позитивните законски прописи кои ја регулираат оваа област. Темата се базира на закони кои се изворни или ратификувани во Собранието на РМ, но секако се адаптирани на нашите потреби, а секојдневно претрпуваат измени бидејќи се стремиме да ги усогласиме кон Европското законодавство. Од судската пракса, во консултации со адвокати, може да се утврди дека судовите во Република Македонија со пресудите за надомест на нематеријална штета досудуваат драстично различни износи.

⁵ Заклучок од советување на Граѓанските одделенија на Сојузниот суд, Врховните судови на Републиките и покраините и Врховниот воен суд – октомври 1986 година.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

Агенција „Академик“ – Скопје. Нематеријална штета. Семинарски материјал, октомври 2006;

Гале Галев, Јадранка Дабовиќ Анастасовска, Облигационо право, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје 2012;

Закон за облигациони односи (Службен весник на РМ бр. 18/01, 78/01, 04/02, 59/02, 05/03, 84/08, 81/09, 161/09);

Закон за парнична постапка (Службен весник на РМ бр. 79/05, 110/08, 83/09, 116/10, 7/11);